חיל הכיבוש של לוי אשכול בהסתערותו לחפיסת המנגנון של מפא"י

הוא היה המנהל הראשון של חבל לכיש מ־יום הקמתו. אחר־כך מונה כמנהל חבל ערד. בין שני מיבצעים אלה כיהן אליאב תקופה מסויימת כמזכיר ראשון בשגרירות ישראל במוסקבה.

עמידתו של אליאב על עקרונות, חוללה בשעתו, לפני שלוש שנים, סערה. ליובה הגיע לחבל ערד כראש היחידה המינהלית שליד משרד־העבודה, עליה הוטל לתכנן ול־הקים את עיר העתיד ערד. סיכסוכים וריב־סמכויות בין שר העבודה, יגאל אלון, לבין שר השיכון והפיתוח דאז, גיורא יוספטל המנוח, חיבלו בעבידתו של אליאב, אחרי שמשרד הפיתוח עיכב וקציבים.

אולם הקש ששבר את גב הגמל היה ריב על הפוספאטים. חברת הפוספאטים, ש־בראשה עמד אז אלוף שלמה („פיסטוק") שמיר, טענה על סמך סקרים שבידיה, כי ב־אזור ערד אין פוספאטים בכמויות המצדי־קות הקמת מפעלים באזור. חברת דשנים ו־חומרים כימיים בחיפה, שבראשה עמד אלכ־סנדר („פאשה") גולדברג, טענה את ההיפך. כיום ממוזגות שתי החברות בחברה אחת — כימיקלים ופוספאטים בע"מ. יוספטל קי־בל את חוות הדעת של חברת הפוספאטים. ליובה, שהאמין בעמדתו של החבל, קיבל את דעת חברת הדשנים. בשיתוף פעולה עמה החל ליובה בכרייה נסיונית של פוספאטים באזור ערד. יוספטל ראה בכרייה זו סגירה בסמכותו, כיוון שליובה לא הצטייר ברשיון הדרוש מאת הממונה על המכרות, השייך ל־משרד הפיתוח. הוא שלח משטרה לעצ־

כיום נמצאים נצר ודיין מצד אחד של ה־מיתרס המפא"יי, ואילו ליובה ניצב מנגד.

במקומו של אליאב מונה אז, כראש מח־לקת האירגון, איש אמונו של שרגא נצר — בן־ציון וייסמן. וייסמן, שחשש למעמדו תחת שלטונו של אשכול, עשה תפנית חדה בעמדה האחרונה של מפא"י. הוא בגד ב־נצר, הצביע יחד עם הרוב בוועידה ובוועדה המתמדת. אולם נסיגתו לא הצילה את עורו. מתוך הנחה שמי שבגד פעם עלול לבגוד גם בשנית, לא היה אשכול מוכן להשאיר את מחלקת האירגון בידיו של וייסמן. הוא מינה את ליובה, ששימש לאחרונה כיועצו הקרוב, לתפקיד זה, וייסמן פרש לתקופה ארוכה של חופשה.

גם תומכי אשכול עוקבים בחרדה אחר צעדיו של אליאב בתפקידו החדש. „זהו תפ־קיד המנוגד לאופיו," הם טוענים, „הוא כמו שתיל חדש שנשתל באזור מסולע שבו זור־מים מים מורעלים." שכן ראש מחלקת ה־אירגון צריך לעסוק, בתוקף תפקידו, בעסקי רכש מפלגתיים ובתכסים, שאינם הולמים את תכונותיו של ליובה. „כדי להצליח," טוענים האנשים המצויים בתוך העניינים, „היה ליובה חייב להתאים את עצמו ל־מפא"י, כפי שהיא היום, או לשנות את מפא"י ולהתאימה לדמותו."

★ ★ ★

קפיצה ראשונה

עד **מדת המפתח** השניה בחשיבותה ב־מנגנון מפא"י נמפרה לאריאל אריאלי אולם דווקא תפיסת עמדה זו היתה כצניניה בעיניהם של צעירי בן־גוריון. אלה, שראו בעלייתו של אריאלי, שלא היה מעולם עסקן מפלגתי, צעד נוסף במסגרת המסע לחניקת רגליהם, ניסו לחבל בעבודתו.

★ ★ ★

למי שייכים העטינים?

ד **התקפה המוחצת** הראשונה על ארי־אלי ניתכה השבוע ביומון צעירי ביג'ו— הארץ. איש יונייטד פרס, נפתלי לביא, פירסם ידיעה כאילו הובעה בחוגי מפא"י אכזבה מהישגיו של אריאלי בשטח גיוס הכספים בהתנדבות, בקרב חברי המפלגה. לדברי ה־ידיעה אין הסניפים משתפים עמו פעולה.

הסכום, שאריאלי צריך לגייס מקרב חברי המפלגה, הוא 4 מיליון ל"י, שהם, לדעת מומחים, רק 20 אחוז מהסכום הנדרש ל־מפא"י לניהול מערכת הבחירות. המיכסות אומנם אינן מתמלאות לפי התוכנית, אולם לא בגלל חוסר שיתוף פעולה, אלא בגלל החלשת המתח.

הידיעות המתפרסמות על דחיית הבחירות להסתדרות גורמות לירידת המתח בסניפים. אך מאחר שבששת גיוס הכספים משתפים פעולה אנשי הרוב והמיעוט, למרות נסיונות החבלה, לא נראה שאריאלי עשוי לאכזב את אלה שמינו אותו לתפקידו.

אולם חשיבות תפקידו של אריאלי אינה נובעת רק מיכולת גיוס הכספים. עמדה זו מעניקה כוח רב למחזיק בה, בשל הידיעות שיש לו על מקורות הכספים של המפלגה. כפי שהתבטא אחד מעסקני מפא"י: „מי ש־עוסק בחליבה יודע למי שייכים העטינים." משום כך מהווה עמדה זו קרש קפיצה לעמ־דה רמה יותר.

★ ★ ★

משפחות הצמרת

יש **לי האחרים** בקרב צעירי אשכול, דויד („דודיק") גולומב ואשר ידלין, קרובים לא רק מבחינת דמותם ותכונותיהם, הם גם קרובי משפחה. ידלין, שמונה כיושב־ראש ועדת הדור הצעיר, הוא גיסו של גולומב, שמונה כמנהל מחלקת ההסברה.

גולומב (32), הוא הצעיר בבניו של אליהו גולומב, מי שהיה מראשי מפא"י וממקימי ההגנה. אחותו, דליה, נשואה לאשר ידלין (42), שהוא בן־דודו של אהרון ידלין, סגן שר החינוך, הנמנה אף הוא על צעירי אש־כול. מבחינה זאת ממשיכים השלושה את מסורת החמולות במפא"י. שכן שרת, גו־לומב, הוז ומאירוב (אביגור) היו קשורים בקשרי משפחה ונשואין בינם לבין עצמם. משה שרת הוא דודו של דויד גולומב.

דויד בן־גוריון לא הצליח מעולם לרכוש את אהדתם של בני המשפחות הללו, עוד זמן רב לפני הקרע הסופי בין שרת ובן־גוריון.

שני הגיסים, גולומב וידלין, קיבלו משרות בוועד הפועל של ההסתדרות, לפי הזמנתו של פינחס לבון, בתקופת כהונתו כמזכיר ההסתדרות. גולומב, כלכלן, בוגר האוניבר־סיטה העברית בירושלים וחניך התנועה ה־מאוחדת, עבד קודם לכן בבנק־ישראל. ידלין, שלמד אף הוא כלכלה, בארצות־הברית, היה ממייסדי קיבוץ חמדיה בעמק בית־שאן. בעוד שגולומב לא היה פעיל בעסקנות מפלגתית בתוך מפא"י, היה אשר ידלין מראשוני ה־משמרת הצעירה של מפא"י, שהתארגנה ב־כפר הירוק ב־1949.

לבון, שרצה בזמנו להכניס להסתדרות כו־חות צעירים ודינאמיים, קרא לשניים, למ־רות שההיהרותו כי אלה יהוו גייס חמישי, ידלין מונה לתפקיד מרכזי במחלקה לאיגוד מקצועי, עסק באיגוד עובדי המדינה, משמש כיום כאחד ממנהלי קופת־חולים. גולומב שי־מש כיועץ כלכלי וכמתכנן בכיר. התברר כי אין השניים מהווים גייס חמישי, כפי ש־הוזהר לבון.

בתקופת הדחת לבון היו שני הגיסים מ־מתנגדיה, ולאחר ההדחה נראו שניהם נפג־שים לעיתים קרובות עם לבון במבצרו — קפה ורה בתל־אביב. שניהם מוגדרים על־ידי מכריהם כבעלי כושר אירגון וכ„גמי־שים" בתפיסת עמדות פוליטיות בתוך ה־מפלגה. אולם בהשוואה לצעירים אחרים של מפא"י — אלה המשתייכים למיעוט — נח־שבים השניים לבעלי עקרונות, מהאגף ה־„ציבילי" של צעירי מפא"י.

★ ★ ★

בעזרת חיל־הים

ד **מות החמישית** בקרב צעירי אשכול, אברהם עופר (48), ניתן להגדרה כ־„צעיר של ספיר". אולי משום כך הוא יוצא הדופן בקרב החמישיה.

עופר הוא המפורסם ביותר בקבוצת ה־צעירים החדשה. הוא היה הכוכב העולה של צעירי מפא"י, עוד הרבה לפני שמשה דיין ושמעון פרס זכו לכותרות בזירה המפלג־תית. בניגוד לארבעת חבריו, הוא עסקן מפ־לגתי ותיק, קארייריסט מובהק שאינו צמוד לעקרונות.

אילו היה מישהו בודק את עברם הצבאי של נערי אשכול, היה אולי מגיע למסקנה כי לוי אשכול מבסס את שלטונו בעזרת חיל־הים. ליובה אליאב הוא בעל עבר מפואר בעליה ב'. גרשון ז'ק, מנהל הכפר הירוק, שהוא כיום אחד מיועציו הקרובים והבכירים של אשכול, היה מפקדו הראשון של חיל־הים, ואילו אברהם עופר היה אותה תקופה קצין כוח־האדם של החיל.

כוכבו של עופר זרח לראשונה שעה ש־עמד בראש מרד הצעירים המפורסם במפא"י ב־1955. כתוצאה ממרד זה זכו הצעירים ב־עמדת כוח, ועופר נבחר כמזכיר המפלגה ב־מחוז תל־אביב. אולם כבר באחת הישיבות הראשונות של המחוז, כשגולדה מאיר ניהלה את הישיבה, גערה בעופר: „אתה לא תד־בר!" ואנשי המועצה צעקו לעברו „בוז!" שרגא נצר החל לשנוא את עופר כבר אז, ובעזרתה של גולדה מאיר הדיח אותו מ־כהונתו. הריב עם שרגא נצר חסם את ה־קאריירה הפוליטית של עופר, שהפך צילו של משה דיין. דיין מינה אותו כסגן מנהל כללי של משרד החקלאות, וכיושב־ראש מועצות הלול והירקות.

בתפקידים אלה בא עופר במגע עם פינחס ספיר, וחש מיד לאן נושבת הרוח. הוא נטש את צעירי מפא"י, עוד לפני שנחלקו לתומכי בן־גוריון ותומכי אשכול, הפך איש חסדו של פינחס ספיר. ספיר דאג שעופר לא יסבול מהתפנית שעשה. הוא מינה אותו למנהל כללי של חברת אשדוד ולאחד מ־אנשי משלחת ישראל ליד מועצת השוק ה־אירופי — תפקיד המכריח את עופר לקפוץ לעיתים מזומנות לאירופה. מלבד הנשיא, עופר הוא האדם היחיד במדינה הנוסע ב־מכונית ציטרואן סלון.

בוועידת מפא"י האחרונה הוכיח עופר את עצמו, כשהעביר חלק ניכר מצירי הוועידה, מאזורי הפיתוח, מצידו של בן־גוריון לצידו של אשכול. הוא עשה זאת בשיטותיו של ספיר — שיכנועים והבטחות. הצלחה זו פתחה בפני עופר, אוהב הבילויים והנאות החיים, את הדרך לעליה מחודשת בסולם ה־מפלגתי. אולם אפוטרופוסותו של ספיר אינה טובה כאפוטרופוסותו של אשכול.

הכוח המועט שנשאר עדיין בידי שרגא נצר, הספיק לו כדי למנוע את כניסתו של עופר ללישכת הצמרת. הוא גם חסם בפניו את קבלת תפקיד מרכז הבחירות לצידו של משה ברעם, שהוא מנאמני אשכול. במקומו של עופר יתמנה לתפקיד זה אחד מצעירי אשכול האחרים — אריאל עמיעד, המנהל הכללי של משרד החקלאות.

דויד גולומב

אברהם עופר

אשר ידלין

צעירי אשכול